

Xuân về, nhớ những vần thơ chúc tết của Bác Hồ

 NGÔ MINH THUYỀN

Thơ chúc Tết của Bác Hồ là một tài sản văn hóa, lịch sử vô giá của dân tộc ta. Những vần thơ chúc tết của Bác không chỉ là "Mấy lời thân ái nôm na/ Vừa là kêu gọi, vừa là mừng Xuân..." mà còn là những dự báo lịch sử, những chỉ đạo chiến lược cách mạng được truyền đạt bằng thơ đến với đồng bào chiến sĩ cả nước. Nhân dịp đầu Xuân, chúng ta cùng đọc lại những bài thơ chúc Tết của Bác Hồ để hiểu thêm phần nào những dấu ấn văn hóa, lịch sử đặc sắc ẩn chứa trong những lời thơ chúc Tết mộc mạc giản dị. Điều thú vị là không phải đến khi trở thành Chủ tịch nước, Bác Hồ mới làm thơ chúc Tết, mà Bác bắt đầu làm

thơ chúc Tết từ những ngày Xuân đầu tiên trở về Tổ quốc sau 30 năm bôn ba tìm đường cứu nước. Đó là mùa Xuân Nhâm Ngọ 1942. Bài thơ chúc Tết năm mới 1942 được in trên Báo Việt Nam Độc Lập số 114, ngày 1-1-1942.

CHÚC TẾT NHÂM NGỌ - 1942
Tháng ngày thắm thoát chóng như thoi,

Năm cũ qua rồi chúc năm mới.
Chúc phe xâm lược sẽ diệt vong!

Chúc phe dân chủ sẽ thắng lợi!
Chúc đồng bào ta đoàn kết mau!

Chúc Việt Minh ta càng tấn tới.
Chúc toàn quốc ta trong năm này,

Cờ đỏ ngôi sao bay phấp phới.
Năm này là năm tết về vang,
Cách mệnh thành công khắp thế giới.

Quả thực lời chúc Tết rất nôm na giản dị, thế nhưng ẩn chứa bên trong là cả một bản tổng kết tình hình đất nước và thế giới một cách khái quát đầy đủ. Bởi lúc này, Chiến tranh Thế giới lần thứ 2 bắt đầu, phe trục phát xít chủ động tấn công và giành nhiều vùng đất đai rộng lớn, phe đồng minh bị động liên tiếp thất bại, thiệt hại nặng nề, thời thế chưa có chiều hướng tốt. Nhưng bằng cảm quan của một nhà cách mạng xuất chúng, Bác đã khẳng định "phe xâm lược sẽ diệt vong", "phe dân chủ sẽ thắng

lợi". Đây cũng chính là điều kiện để cách mạng Việt Nam phát triển, vì thế, Bác đặt ra nhiệm vụ cấp bách cho cách mạng nước ta lúc này là "Đồng bào ta đoàn kết mau". Đặc biệt hơn, mặc dù cách mạng chưa thành công nhưng ý tưởng về ngọn Quốc kỳ của nhà nước công nông với cờ đỏ sao vàng đã được tượng hình "Cờ đỏ ngôi sao bay phấp phới". Và quả đúng 3 năm sau, Cách mạng tháng 8-1945 thành công, Quốc hội đầu tiên của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa đã chọn cờ đỏ sao vàng là Quốc kỳ của nước ta từ đó đến nay.

Tháng 8-1942 Bác từ Cao Bằng sang Trung Quốc, đến Túc Vinh (Quảng Tây) bị mật vụ Tưởng Giới Thạch bắt giam đến tháng 9-1943 mới được thả về nước. Mùa Xuân năm 1944 Bác Hồ viết bài Chào Xuân in trên Báo Đồng Minh Xuân Giáp Thân ký tên Hồ Chí Minh. Trong bài thơ chúc Tết này, Bác Hồ đã dự cảm được thời cơ cách mạng thành công đang đến rất gần "Rót cốc rượu Xuân, mừng cách mạng/ Viết bài chào Tết chúc thành công...". Và quả thật chưa đầy một năm sau, Cách mạng tháng 8-1945 đã thành công rực rỡ mở ra một trang sử mới cho dân tộc ta.

Xuân Bính Tuất 1946, trong tâm thế mới là người đứng đầu Nhà nước công nông đầu tiên ở Đông Nam Châu Á, Bác Hồ đã viết thư chúc Tết rất nhiều đối tượng công nông binh như thơ chúc Tết đồng bào in trên Báo Cứu Quốc, thơ chúc Tết Phụ nữ in trên báo Tiếng gọi Phụ nữ, thơ chúc Tết báo Quốc Gia của các cụ nhân sĩ trí thức Hà Nội với lời hân hoan hào sảng mừng đất nước độc lập tự do.

Tết này mới thật Tết dân ta
Mấy chữ chào mừng báo Quốc Gia

Độc lập đầy vui ba cốc rượu
Tự do vàng đỏ một rừng hoa..."

Thế nhưng, thực dân Pháp trở lại nước ta, cuộc kháng chiến toàn quốc bùng nổ, trong thư chúc Tết gửi các chiến sĩ Bác đã tiên lượng cuộc kháng chiến trường kỳ gian khổ "Tết này ta tạm xa nhau/ Chắc rằng ta sẽ Tết sau sum vầy...". Từ đó các Tết Đinh Hợi (1947), Mậu Tý (1948), Kỷ Sửu (1949), Canh

Dần 1950... Bác Hồ đều có thơ chúc Tết đăng trên các báo Độc Lập, Sự Thật (báo Nhân Dân sau này) đều ẩn chứa những nhiệm vụ cách mạng rất cụ thể. Như thơ chúc Tết năm Kỷ Sửu (1949) có 4 câu trở thành khẩu hiệu hành động của phong trào thi đua yêu nước từ đó đến nay "Người người thi đua/ Ngành ngành thi đua/ Ta nhất định thắng/ Địch nhất định thua...". Thơ chúc Tết năm Canh Dần (1950), Bác Hồ dự đoán kháng chiến đã đến hồi quyết định "Chuyển mau sang tổng phản công/ Kháng chiến nhất định thắng lợi...". Thơ chúc Tết của Bác các năm 1951, 1952, 1953 đều tập trung vào việc chỉ đạo chiến lược cách mạng, động viên kháng chiến thắng lợi, tạo nên niềm tin tất thắng đối với đồng bào chiến sĩ cả nước.

Xuân Giáp Ngọ 1954, đây là giai đoạn tổng phản công của cuộc trường kỳ 9 năm kháng chiến. Lời thơ chúc Tết của Bác đã mang một tâm thế mới.

Năm mới quân dân ta có hai nhiệm vụ rành rành

Đẩy mạnh kháng chiến để giành độc lập tự do

Cải cách ruộng đất là công việc rất to

Dần dần làm cho người cày có ruộng khỏi lo nghèo nàn

Quân và dân ta nhất trí đoàn kết
Kháng chiến kiến quốc nhất định hoàn toàn thành công

Hòa bình dân chủ thế giới khắp Nam, Bắc, Tây, Đông

Năm mới, thắng lợi càng mới thành công càng nhiều

Lời thơ chúc Tết của Bác không còn là lời kêu gọi nôm na nữa, mà chỉ rõ hai nhiệm vụ cụ thể của cách mạng nước ta phải làm trước mắt. Đồng thời dự đoán một cách chắc chắn rằng "Kháng chiến kiến quốc nhất định hoàn toàn thành công". Và quả đúng như lời khẳng định của Bác chỉ chưa đầy 4 tháng sau đó, ngày 7-5-1954, chúng ta đã kết thúc cuộc kháng chiến trường kỳ 9 năm lịch sử bằng chiến thắng Điện Biên Phủ chấn động địa cầu.

Các Tết năm 1956, 1957, 1959, Bác đều có thơ chúc Tết gửi đồng bào chiến sĩ cả nước, và bắt đầu từ năm 1960 Bác đều dặn làm thơ

chúc Tết in cuối thiệp Chúc mừng năm mới đầu năm dương lịch. Ngoài nghi thức chúc Tết truyền thống, thơ chúc Tết của Bác bao giờ cũng chuyển tải hết sức cô đọng những nhiệm vụ cách mạng theo từng giai đoạn lịch sử cụ thể và tiên cảm trước những thắng lợi, thành công của đất nước, với nhiều bài thơ chúc Tết hào sảng như: Thơ mừng Xuân Tân Sửu (1961), "Mừng năm mới, mừng Xuân mới/ Mừng Việt Nam, mừng thế giới/ Đường lên hạnh phúc rộng thênh thênh/ Kế hoạch năm năm thêm phần khởi...". Hay thơ chúc Tết Đinh Mùi (1967) với cảm hứng tươi trẻ, âm hưởng sôi động "Xuân về xin có một bài ca/ Gửi chúc đồng bào cả nước ta/ Chống Mỹ hai miền đều đánh giặc/ Tin mừng thắng trận nở như hoa...". Đặc biệt bài thơ chúc Tết Mậu Thân (1968) như một hồi còi xung trận, là hiệu lệnh chỉ đạo cho cuộc tổng tiến công nổi dậy mùa Xuân 1968, làm thay đổi tương quan lực lượng, buộc Mỹ - ngụy ngồi vào bàn đàm phán bốn bên ở Pari. Xuân Kỷ Dậu 1969, là mùa Xuân 79 của Bác, mặc dù đã linh cảm "sẽ đi gặp cụ Các Mác, cụ Lê nin", nhưng Bác vẫn làm thơ chúc Tết với âm hưởng hào hùng với chỉ đạo chiến lược rõ ràng "Đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào" làm rung động trái tim đồng bào chiến sĩ cả nước:

"Năm qua thắng lợi vẻ vang/
Năm nay tiên tuyến chắc càng
thắng to/ Vì độc lập, vì tự do/
Đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy
nhào/ Tiến lên chiến sĩ đồng bào/
Bắc Nam sum họp Xuân nào vui
hơn". Đúng như tiên cảm của
Bác trước lúc đi xa, khi Bắc Nam
thống nhất non sông liền một dải
là mùa Xuân trọn vẹn nhất. Mùa
Xuân ấy đã được đồng bào chiến
sĩ cả nước thực hiện thành công
bằng chiến dịch Hồ Chí Minh lịch
sử năm 1975 như Bác hằng mong
muốn.

Bác đã đi rất xa, nhưng trong tâm khảm các thế hệ người Việt Nam ta, Bác vẫn ở rất gần và những vần thơ chúc Tết của Bác đã trở thành tài sản văn hóa tinh thần vô giá của dân tộc. **NMT**